

**ENGELLİLERDE BEDEN
EĞİTİMİ VE SPOR**
**PHYSICAL EDUCATION AND
SPORTS IN DISABILITIES**

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN YETERSİZLİKTEN ETKİLENMİŞ KİŞİLERE YÖNELİK TUTUMLARI

Dilara Ebru UÇAR, Caner ÖZBÖKE, Günay YILDIZER, İlker YILMAZ

Anadolu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Eskişehir

Engelli bireyin sosyalleşmesi ve toplumun bir parçası olması amacıyla bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarının gelişimine rehber olan öğretmenlerin engelli bireylere yönelik pozitif bir tutum sahibi olmaları, adapte edilmiş eğitim olanakları sunma becerilerini etkilemektedir (Özyürek, 2013). Bu bağlamda engelli bir bireye yönelik tutumun beden eğitimi ve spor öğretmeni adayı öğrenciler açısından önemli olduğu söylenebilir. Bu çalışmanın amacı beden eğitimi ve spor öğretmenliği programında öğrenim gören bireyler arasında cinsiyet, engellilere yönelik ders alma durumu, onlarla çalışmış olma durumu ve sınıf düzeyi değişkenlerinin yetersizlikten etkilenmiş kişilere yönelik tutum üzerinde fark oluşturup oluşturmadığını incelemektir.

Çalışmaya gönüllü olarak Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği programında öğrenim gören 70 kadın ve 62 erkek katılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Yetersizlikten Etkilenmiş Kişilere Yönelik Tutum Ölçeği – O Formu” kullanılmıştır (Yuker, Block, & Young, 1970). Cinsiyet, engellilere yönelik ders alma ve engellilerle çalışmış olma durumunu gösteren bağımsız değişkenlerin, yetersizlikten etkilenmiş kişilere yönelik tutumları üzerinde farklılık oluşturup oluşturmadığını anlamak için bağımsız gruplarda t-testi kullanılmıştır. Sınıf değişkeninin farklılık oluşturup oluşturmadığını anlamak için ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel işlemler SPSS paket programı ile yürütülmüş ve anlamlılık derecesi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Kadın ($AO=62.62 \pm 13.81$) ve erkek ($AO=62.32 \pm 12.95$) beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencileri arasında engellilere yönelik tutum puanları açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ($p > 0.05$). Engellilere için beden eğitimi ve spor dersi alan ($AO=63.59 \pm 12.33$) ve almayan ($AO=61.33 \pm 14.35$) öğrencilerin engellilere yönelik tutum puanları açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ($p > 0.05$). Daha önce engellilerle çalışma fırsatı bulan katılımcılar ($AO=60.70 \pm 11.06$) ile bu fırsata erişmemiş olan katılımcıların ($AO=63.37 \pm 14.35$) engellilere yönelik tutum puanları açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ($p > 0.05$). Anova sonuçlarına göre sınıf değişkeni yetersizlikten etkilenmiş bireylere yönelik tutum üzerinde bir farklılık oluşturmamıştır ($p > 0.05$). Bu araştırma kapsamında beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumları çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ve katılımcılar arasında değişkenler açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Özer vd. (2013) yaptıkları çalışmada kadın ve erkek beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin zihinsel engeli olan bireylere yönelik tutumlarında bu çalışmaya benzer olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır. Engelliler için beden eğitimi ve spor dersi alan ve almayan öğrenciler ve engelli bireylerle çalışma fırsatı bulan ve bulmayan öğrenciler açısından bakıldığında ise bu çalışma sonucunun aksine bazı çalışmalar deneyimin tutumu farklılaştırdığı sonucuna ulaşmışlardır (Özer vd. 2013; Hodge, 1998). Bu durum üzerinde ders içeriğinin ve engellilerle daha önce girilen etkileşimin nitelik ve niceliğinin etkili olduğu düşünülebilir.

PB414

SPOR YAPAN VE YAPMAYAN BEDENSEL ENGELLİ BİREYLERİN YAŞAM DOYUM DÜZEYLERİ

Gamze BEYAZOĞLU, Ersan KARA, Tuğçe TATAR

Uşak Üniversitesi, Uşak

Bu çalışmanın amacı, bedensel engelli sporcular ile sedanter bireylerin yaşam doyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından belirlenmesidir. Araştırmaya Ankara İlinde 30 yaş ve üstü ampute futbol, tekerlekli sandalye basketbolu, bilek güreşi, okçuluk, yüzme, tekerlekli sandalye tenisi, badminton, atletizm, Masa Tenisi, Halter branşlarında 78 bedensel engelli sporcu ile 105 sedanter bedensel engelli birey katılmıştır.

Yaşam doyum düzeylerini ölçmek amacıyla Diener ve arkadaşları tarafından 1985 yılında geliştirilen, Köker (1991) tarafından Türkçeye uyarlama çalışması yapılan Beş maddeden oluşan yaşam doyumu ölçeği kullanılmıştır. Yaşam doyumunu ölçmeye yönelik sorular için, “(1) verilen ifadeye asla katılmıyorum” ve “(7) verilen ifadeye tamamen katılıyorum” derecelendirme aralığında değişen, yedili Likert tipi ölçek kullanılmıştır. İki grup arasındaki farkı belirlemek için bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde spor yapan bedensel engelliler ile sedanter bedensel engelli bireylerin yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Spor yapan bedensel engelliler arasında, (n=78) hangi düzeyde spor yaptıkları değişkenine göre, profesyonel(n=20) ve amatör(n=58) düzeyde spor yapan kişilerin yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür(p<,05)

SEREBRAL PALSİ VE SPOR

1Murat Fatih KOÇYİĞİT, 1Halil İbrahim ÇELİK, 1Bülent ELBASAN, 2Cemil YILDIZ

1Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi Ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara

2Gülhane Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Ortopedi Anabilim Dalı, Ankara

GİRİŞ: SP, yaşamın erken dönemlerinde santral sinir sisteminin bilinen progresif veya de- jeneratif hasarına bağlı olmayan lezyonu, hasarı veya disfonksiyonuna bağlı olarak gelişen ve aktivite limitasyonuna yol açan postür veya hareket gelişim bozukluğu ile karakterize bir tablodur. Türkiye'de ise SP prevalansı her 1000 canlı doğumda 4,4'tür. SP, çocukluk döneminde en yaygın görülen fiziksel engellilik nede- nidir ve fiziksel aktivite seviyesi, fiziksel yeterlilik ve kondisyonu direkt olarak etkiler. Yetersiz postüral kontrol ve stabilizasyon kas zayıflığı ve spastisiteyle beraber mobilite ve ekstremitte hareketlerinde kısıtlanmaya neden olarak aktivite limitasyonu ve zamanla fiziksel inaktiviteye neden olur. Fiziksel aktivite seviyesini koruma özellik- le SP gibi fiziksel engeli bulunan çocuklar için önemlidir. Çünkü var olan bozukluklar, bu çocukların günlük yaşam aktivitelerini ve fiziksel aktivitelere katılımını engelleyebilir

AMAÇ: Erken çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine kadar devam eden uzun rehabilitasyon programları, Serebral Palsili (SP) bireylerin bu programlardan sıkılmasına neden olabilir. Bu yüzden, SP'li bireylere sportif ve fiziksel aktiviteler eğlenceli bir alternatif olarak önerilebilir.

GEREÇ VE YÖNTEM: Daha eğlenceli olan bu aktiviteler sayesinde SP'li bireylerin rehabilitasyon programlarına devam etmesi ve topluma entegrasyonu sağlanabilir. Ayrıca, SP'li bireyler de sağlıklı bireyler kadar genel sağlık durumunun ve fonksiyonlarının iyileştirilmesi, bağımsızlığın artırılması ve yaşam kalitesinin geliştirilmesinde fiziksel ve sportif aktivitelerden fayda sağlar. SP'li çocuklar için seçilecek fiziksel aktiviteler genel sağlık durumunu desteklemeli; ağrı, yorgunluk, osteoporoz, denge bozukluğu ve yürüme kapasitesinin azalması gibi SP'de sık görülen durumları da önlemeyi amaçlamalıdır. Bu çocuklarda basketbol, yüzme, atletizm ve bisiklet gibi geleneksel sporların yanı sıra bowling ve okçuluk gibi daha az yoğun sporlar ve tekerlekli sandalye futbolu ve kayak gibi adaptif ekipmanların kullanıldığı sporlar da tercih edilebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA: Ayrıca SP'li çocukların limitasyonları düşünüldüğünde; uzman multidisipliner değerlendirme, en uygun ve güvenli sportif ve fiziksel aktivite seçimine karar vermede yardımcı olacaktır. Aktiviteler; spastisite şiddeti, kemik mineral yoğunluğu, fonksiyon düzeyi, mevcut aktivite seviyesi ve yerel fiziki imkânlar göz önüne alınarak önerilmelidir.

PB511

EĞİTİLEBİLİR ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLARDA YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİNİN SOSYAL GELİŞİM DÜZEYLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

¹Menşure AYDIN, ¹Ömer HAZER, ¹BERGÜN Meriç BİLGÜL, ²Çiğdem BULGAN

¹Kocaeli Üniversitesi/Spor Bilimleri Fakültesi, Kocaeli

²Kaliçüniversitesi/Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, İstanbul

GİRİŞ: Eğitilebilir zihinsel engelli çocukların genellikle fiziksel ve motor gereksinimleri diğer çocuklara benzediğinden, beden eğitimi etkinlikleri de diğer çocuklara uygulanan etkinliklerin aynısı ya da benzeri olmaktadır. EZE çocuklar için grup aktivitelerinden ziyade bireysel aktiviteler, bireysel sporlar, müzikli etkinlikler, strateji, kurallar ya da belleği geliştirmeye yönelik aktiviteler, küçük kas aktivitelerinden ziyade büyük kas aktiviteleri, uzun süre hareketsiz olmalarını gerektiren aktivitelerden ziyade sürekli hareketli olmalarını sağlayan aktiviteler önerilmektedir. Booth, (1989) göre yaratıcı dramaya katılım yoluyla çocuk dil ve iletişim becerilerini, problem çözme becerisini ve yaratıcılığını geliştirir, özellikle özel eğitime ihtiyaç gösteren çocuklar için çok önemli bir nokta olan olumlu benlik tasarımı, sosyal açıklık oluşur, çevresindeki değer ve tutumları anlayabilir (Adıgüzel, Ömer, 2002), Drama çalışmaları zihinsel engelli çocukların da kendine güvenini ve bedensel serbestliğini artırır, dil gelişimine yardımcı olur. Engelli çocuklar da drama yoluyla bir problemi kendi düzeylerinde algılamak, çözüm ve açıklama olanağı elde edilir (MEGEP, 2007) Bu doğrultuda amaç; 9-17 yaş grubu eğitilebilir zihinsel engelli çocuklara 8 haftalık yapılan drama etkinliklerinin sosyal gelişimlerine etkisini araştırmaktır.

MATERYAL METOT: Araştırma bir iş eğitim Merkezi'nde eğitim gören; yaş ortalaması 13 ± 4.2 olan 12 kız 17 erkek toplam 29 eğitilebilir zihinsel engelli öğrenci araştırmaya alınmıştır. Çalışmada haftada 2 gün 3 saat olmak üzere 10 hafta boyunca yaratıcı drama etkinlikleri yaptırılmıştır. Drama çalışmalarının değerlendirme formu; dinlenme, konsantrasyon, cevap, hayal gücü, hareket, sözlü yetenek, iş birliği, örgütlenme, tutum parametrelerinden oluşmakta ve çocukların gelişimlerini değerlendirir niteliktedir. Toplam 9 adet gözlem skalasından oluşmakta ve değerlendirme anahtarı; 1. kötü, 2. orta 3. iyi, 4. çok iyi, 5. mükemmel şeklinde sıralanmaktadır. Verilerin analizlerinde; aritmetik ortalama, standart sapmaları ve tanımlayıcı istatistik Wilcoxon Testi ile analizleri yapılmıştır.

BULGULAR: Araştırma grubunun cinsiyet farkı gözetmeksizin ölçülen parametrelerinde yaş $13,06 \pm 4,10$; sosyal gelişim ilk test $20,10 \pm 5,26$ ve son test sonuçları $26,31 \pm 5,22$ olarak bulunurken ilk ve son test değerleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Kayan araştırma grubunun yaş ortalamaları $14,00 \pm 3,00$ olarak bulunmuştur. Erkek araştırma grubu sosyal gelişim ilk test sonucu $20,88 \pm 5,38$ ve son test değerleri $27,47 \pm 5,73$ bulunurken ilk ve son test değerleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Bayanlarda sosyal gelişim puanları $19,00 \pm 5,11$ ve son test değerleri $24,66 \pm 4,07$ bulunurken ilk ve son test değerleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0,05$).

TARTIŞMA: Zihinsel engelli çocukların drama uygulamalarında ritim ve hareketle ilgili oyunlar başlangıç için en uygun etkinliklerdir. Bu etkinlikler çocukları büyük kas motor gelişimine yardımcı olurken, hayal güçlerini kullanmalarını da güdelemektedir. Yetişkin zihin engelli bireylerin sosyal becerilerinin gelişiminde yaratıcı drama yönteminin etkililiğinin incelenmesinde yine yaratıcı drama yöntemi doğrultusunda hazırlanan sosyal beceri öğretim programının yetişkin zihin engelli bireylerin sosyal becerilerinin gelişmesinde etkili olduğu gösterilmiştir (Kaya, Eratay, 2009) Avcıoğlu H (2012) zihinsel yetersizliği olan çocuklara sosyal beceri kazandırmada işbirliğine dayalı öğrenme ve drama yöntemlerinin etkililiği konulu araştırmasında da, zihinsel yetersizliği olan çocukların kendini tanıma becerisini kazandıklarını belirtmişlerdir. Benzer bir çalışmada; yaratıcı drama eğitiminin özel gereksinimi olan çocukların sosyal beceri alanlarından yaratıcı drama yöntemiyle hazırlanan sosyal beceri eğitim programının temel konuşma becerileri, ileri konuşma becerileri, ilişkiyi başlatma becerileri ve ilişkiyi sürdürme becerilerinde, yaratıcı drama uygulamalarının etkili olduğu saptanmıştır (Önemli ve ark, 2016). Çalışmada da literatürü destekleyecek şekilde yaratıcı drama etkinliklerin ön test-son test değerlerinde anlamlı fark bulunmuştur. ($p < 0,05$).